

Günah Keçisi Romanı Üzerinden Kibbutz Eleştirisi

Eli Amir, Günah Keçisi: 2010, İstanbul 1. Basım (Apollon Yayıncılık), 256 sayfa.

Eli Amir (D. 1937) Günah Keçisi isimli romanın yazarıdır. Kahraman Türel tarafından 2010 yılında İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Kitabın adı The Scapegoat (תרנגול כפרות) olup ilk olarak İbranice yayınlanmış ve yayınlandıktan sonra en çok satılan kitaplardan birisi olmuştur. Yasmin ve Dove Flyer isimli kitapları da dünya çapında ün kazanmıştır. Kitaplarından bazıları beyaz perdeye de taşınmıştır. Kendi hayat hikâyesini ve Yahudilerin yaşadıkları, eserinin ana konusunu teşkil eder.

Kitap Eli Amir'in 1950'de Filistin'e gelmesini ve burada yaşadığı kültürel çatışmaları konu alır. Otobiyografik özellikler taşıyan Roman İsrail'den ve Meksika'dan ödüller almıştır. Kitapta Irak, Polonya, Fas ve Romanya'dan gelen Yahudilerin Filistin'e uyum sürecinde karşılaştığı zorluklar işlenmektedir. Yazar büyük bir ustalıkla kendi yaşadığı sorunları anlatabilmeyi başardıysa da Kibbutz'un asıl sebep olduğu kolonyal yaklaşımlar, toprakların işgali, Arapların iş gücünden atılması, Arapların çaresiz bir şekilde topraklarını kaybetmeleri hakkında hiçbir şey söylemez. Sabralar[1] ile Doğulu Yahudilerin ilişkileri sorunlu bir şekilde sürmektedir ve aşırı bir şekilde karakterler Doğu'yu özlemektedir. Özellikle Bağdat'a atıf yapılmakta ve bu yazarın geldiği yer olması dolayısıyladır. Yazar 1950'de Bağdat'tan Filistin'e göçmek zorunda kalacaktır. Orada güzel ve kolay işleri yapıyorlarken Maabara'da ve Kibbutz'larda ağır işlerde çalışmak zorunda kalırlar. Birinci Aliya'da Yahudiler Arap işgücünden yararlanırken daha sonra iş gücü sadece Yahudilerden olmalı diye mücadele edilmiştir. Herzl Araplar ile Yahudilerin uyum (harmoni) içinde yaşadığı bir Filistin hayal etse de Yahudiler işleri rayından çıkaracaktır. Araplar topraklarını kaybetmekle kalmayacak işlerini de kaybedeceklerdir.

[1] Sabra Filistin'de doğan Yahudi "yerli" kişilere verilen isimdir. Bunlar daha sonra İzak Rabin adında aralarından birini Başbakan koltuğuna taşıyacaklardır ama bunlar çok sonraki senelerde olacak. İlk "yerli" başbakan İzak Rabin olacaktır.

Günah Keçisi Romanı Üzerinden Kibbutz Eleştirisi

Eli Amir, Günah Keçisi: 2010, İstanbul 1. Basım (Apollon Yayıncılık), 256 sayfa.

Mültecilik, doğu-batı kültürlerinin yatışması, dini bir arka plandan (background) seküler bir yaşama geçmenin trajedileri kitabın ana konusunu meydana getiriyor. Kitabın kahramanı Nuri'dir. Bağdatlı olan Nuri 1950'de Filistin'e gelmiş ve babası onu Maabara'ya yerleştirmiştir. Maabara Kibbutz'dan önceki bir toplu ve sefil bir yaşam merkezidir. Oraya gelen öğrenciler oradan çıkmak istemektedirler ve Kibbutz'a gitmek istiyorlardır. O dönemde Kibbutz'un ne olduğunu ise bilemezler ve anlamazlar. Oraya gittiklerinde birçok sorunla karşılaşacaklardır. Herkes para almadan çalışıyor, her şey ortak, bütün mallar ve eşyalar ortalıkta, çıplak ve birlikte yapılan banyolar, kadın ve erkeklerin serbest ve Yahudiliğe mugayir halleri, Bağdatlı Yahudileri Pis Araplar diye çağırımları, Sinagogun olmaması Kibbutz'a gelenleri derinden etkiler. Piramit baş aşağı edilmek istenmiştir. Yahudiler maddi güç olarak Bağdat'ta piramitin en üstündeyken Kibbutz ve Maabara'da piramitin en altına işçi olarak düşerler. Sosyalizm de tam olarak bunu amaçlamaktadır. Komünizm ve Siyonizm mezcedilerek bir dünya görüşü ortaya konulmuştur. Roma bir günde kurulmadı denilerek uzun süreler fedakârlıklar gösterecekler ve Yahudi devletini kuracaklardır. Kitapta sevdiği kızı terk edip gelenler, kendini bu davaya adayanlar usta bir biçimde resmedilir ve bu adanış kısımları öne çıkarılır. Lakin Aşkenaz ve Sabra olmayan Yahudiler hiçbir zaman onlar gibi olamayacaklarını anlarlar. Motivasyonları kitapta da belirtildiği gibi "kendi elleriyle bir vatan, bir ulus yaratıyor olmanın insanı kendinden geçiren heyecan..." idi.

Günah Keçisi Romanı Üzerinden Kibbutz Eleştirisi

Eli Amir, Günah Keçisi: 2010, İstanbul 1. Basım (Apollon Yayıncılık), 256 sayfa.

Değerlendirme

Kitap Yahudi dünya perspektifinden dönemi usta bir şekilde eserine yansıtmıştır. Lakin Kibbutz'un karanlık taraflarını (dark sides) yeterince müşahade edemiyoruz. Özellikle Komünizm ve Siyonizm mezcedilerek bölge işgal edilmiş, Araplar işlerini kaybetmişler, Arap kültürü aşağılanmış ve Yahudilerin dindar olan kesimleri görmezden gelinmiştir. Herzl Tevrat'ın Yahudilere Filistin'i vaat ettiğini söylese de kendisi belki hayatında bir kere Tevrat açıp okumamıştı. Pragmatik olarak Yahudi sorununa böyle çözüm arıyordu diğer öncüleri gibi. Devletin kurucu babaları Aşkenaz olduğundan Aşkenaz kültürü bütün bir Yahudilere dayatılmış ve "melting pot" denilen tek tip insan modeli "yaratılmaya" çalışılmıştır. Bu elbette başarısızlıkla sonuçlanacak ve istemeden dindarlara verilen sözler de kuruluştan bugüne Yahudilerin başını ağrıtacaktı. Batı, Yahudilerin hikâyelerini adları gibi biliyor. Almanya'nın en önemli yerlerinde Berlin'de Holokost müzeleri var. Buraları gezen Avrupalıların etkilenmemesi mümkün değil. Batı'nın göz ardı ettiği hikâye ise Müslümanlara ait...

Ozan DUR

BAM Danışma Kurulu Üyesi